

Slutord

David Lawrence

Man pratar ofta om bibliotek som en statisk verksamhet där tiden står stilla och verksamheten är likadan år efter år. I verkligheten, vilket också framgår i bidragen i denna bok, utvecklas biblioteken hela tiden i en dialog med möjligheter och den omgivande utvecklingen inom universitetsvärlden, biblioteksvärlden, forskningsvärlden och undervisningen. Detta är något som jag själv slagits av under mina drygt tio år inom forskningsbiblioteksvärlden, varav de senaste två som överbibliotekarie vid Linköpings universitetsbibliotek. Säkert är att så kommer det att fortsätta vara.

Vad är det då som Linköpings universitetsbibliotek står inför idag? Det kanske mest uppenbara är Vallabibliotekets kommande flytt till Campus Vallas nya Studenthus. Det hela började som en del av projektet Campus LiU 2015, vilket resulterade i planer för ett nytt hus för studenterna. Projektet började med en ombyggnation av D-huset, flytt av delar av Campus Vallabiblioteket (huvudsakligen personalutrymmen) till tillfälliga lokaler i ”paviljongen” eller ”baracken”, lite beroende på hur man såg på det. Universitetsförvaltningen flyttade in i D-huset, Origo – den gamla förvaltnings-

Bild 75 Studenthus Valla under uppförande. Augusti 2018. Foto: Peter Karlsson.

byggnaden – revs och det nya huset började uppföras. Studenthuset kommer att bli ett öppet hus, både i fråga om ytor och tillgänglighet, vilket ställer oss inför möjligheter såväl som utmaningar.

Efter mycket diskussioner kom vi fram till att bibliotekets ytor bäst skulle komma till sin rätt om de främst nyttjades till läsplatser och andra kreativa utrymmen, exempelvis makerspace, inspelningsstudio, flexibla lärosalar och

forskarlounge, med merparten av samlingarna placerade i ett öppet magasin. Vårt möte med användarna och olika arbetssätt förknippade med det har varit (och är fortfarande) ett ämne för workshopar och diskussioner. Eftersom biblioteket kommer att omfatta fem våningar är det svårt att förutse hur flödet av besökare kommer att se ut; det är inte ens givet vilken av ingångarna som i praktiken kommer att fungera som biblioteksdelens huvudingång. Det betyder bland annat att den traditionella lösningen med informations- och lånediskar som möter användaren vid entrén till bibliotekslokalen inte är optimal. Istället måste vi tänka in helheten utifrån bibliotekets roll i det

nya huset. Inflyttningen kommer att ske under sommaren 2019, vilket många ser fram emot, kanske med lite nervös förväntan.

Processen mot det nya huset påverkar inte endast Valla, utan i högsta grad även de andra campusbiblioteken. Medicinska biblioteket vid Campus US är redan på gång med planering inför ”meröppet”, det vill säga öppethållande utanför bemannade tider. Campus Norrköpings bibliotek har skapat utrymmen för fler läsplatser, makerspace och flexibla undervisningsrum.

Mycket är också på gång inom biblioteks- och universitetsvärlden i stort. Open access, någonting som egentligen startade inom biblioteksvärlden, har med tiden vidgats till open science, som omfattar bland annat publikationer, forskningsdata och meriteringssystem. Universiteten driver nu på i denna utveckling. Det är viktigt att lärosätena går i täten vad gäller dessa frågor, men biblioteken fyller också en viktig roll i att stödja forskare i förändringsprocessen mot öppen vetenskap. På Linköpings universitetsbibliotek har vi bevakat och arbetat med dessa frågor under många år, men i utvecklingen mot open science finns det nya kompetenser som vi måste behärska, till exempel datahantering. När mer och mer information blir fritt tillgänglig, så skapar det förutsättningar för att arbeta med informationen på ett annat sätt. Information blir till ”big data”.

Om man blickar framåt och föreställer sig en framtid när största delen av alla akademiska publikationer är fritt tillgängliga på nätet väcks frågan ”vad är bibliotekets roll?”. Att köpa/samla information i form av enskilda publikationer och via prenumerationer blir då inte längre en central funktion. Att tillgängliggöra och, än viktigare, att göra det navigerbart, det vill säga att se till att användare som söker efter en viss information faktiskt hittar den, blir däremot en central uppgift för biblioteket. Informationsmängden har redan idag nått en sådan omfattning att även om man använder sig av sofistikerade söktekniker och verktyg så resulterar det i träffresultat som är alltför omfattande för att manuellt kunna gås genom. Användning av dataanalystekniker som till exempel *text/data mining* och *machine learning* kommer i framtiden att bli vanliga i bibliotekssammanhang.

Biblioteket har länge bedrivit undervisning som varit högt uppskattad av studenter. Historiskt sett (men med några undantag) har fokus för vår undervisning legat på att försöka hjälpa studenterna att överleva deras tid på universitetet, det vill säga att ge dem de kompetenser som behövs för att klara kurserna. LiU satsar nu hårt på det livslånga lärandet, vilket ger oss på biblioteket tillfälle att tänka om kring vår undervisning: vad behöver studenterna efter deras tid på universitetet – i en värld där de fortfarande har ett stort informationsbehov men sannolikt inte har samma tillgång till information? Detta är egentligen helt i linje med alla utbildningsprogram som syftar till att förbereda studenterna för livet efter studierna.

Oredlighet bland både forskare och studenter är en annan fråga som det arbetas mer med än förut. Biblioteket har genom åren bidragit med stöd om hur man undviker att plagiera, men har möjlighet att bistå ännu mer i den bredare diskussionen om akademisk hederlighet därför att vi både är kunniga och neutrala. Vi ser också att pedagogiken alltmer utvecklas mot ”active learning”, ”e-learning” och ”flipped learning”, vilket ger oss nya förutsättningar att förhålla oss till.

På ett eller annat sätt berör samtliga texter i boken frågan ”vad är ett universitetsbibliotek?” Det svar som antyds på flera ställen är att det är ett flytande begrepp. Ett universitetsbibliotek är en källa till information i både fysisk och elektronisk form, med tillhörande undervisning, tjänster liksom studie- och lärmiljöer. Men hjärtat och hjärnan utgörs av medarbetarna och deras expertis. Så har det alltid varit och så kommer det att fortsätta vara.